

MAGYAR ÖRÖKSÉG

Csámpai Ottó—Cser Ferenc—Darai Lajos:

A magyar műveltségi és társadalmi egyedülállósága

Annak a nem kis fontosságú és a mi nemzetünket is érintő kérdésnek a megválaszolásáról van szó, hogy csupán bizonyos, utólag meghatározott szempontoknak megfeleltethető emberi teljesítményeket tartunk-e értékesnek vagy az összeset, ha alapul szolgált a későbbiekhez?¹ Tehát lehetnek-e e szempontok között magasabb rendűnek tekintettek a látszatra a későbbi sikeresnek tartott társadalmi megoldásokat követők, a mai sikerekhez vezető megoldásokat igazolók, és alacsonyabb rendűnek tekintettek a mai sikeresek szemében sikerteleneknek látszó, akik azokat az eszközöket nem vallják magukénak, amiket a sikeresek? Azaz lehet-e más siker manapság, mint ami az egész emberiséget boldogítja, az egész túlélését biztosítja. Avagy hiábavaló-e, túl korán jött-e az áldozat, amivel a versenyben el sem indulók s ezért vesztesek, a testvériség és nem az értelmetlen harc hívei, a találékony alkotó életmódot szerető, a mindenre és mindenkire figyelve a nem ilyenektől szenvedők ha máshol nem is, de az emberiség képzeletbeli oltárán áldoznak?

S most akkor beszéljünk arról a tévképzetről, hogy nálunk, a mi Kárpát-medencei elődeinknél, mivel nem volt civilizáció, azaz nem voltak fallal körbevett – rabszolgatartó – városok, nem is beszélhetünk a későbbi sikerességi rangot adó szempontok ekkori teljesüléséről, azaz a világ főjelentőségű folyamatai már régen is, amint most is, tőlünk távol zajlottak. Nem fessegetve most azt a részleteiben feltárássra váró tény, hogy itt is voltak, az igen régi időkben városias nagyságú települések (ideje lenne már az alapos régészeti feltárásnak, a római kort megelőző időkből), tekintsük meg műveltségi jellegzetességeinket a maguk eredeti mivoltában, akkor talán megértve e műveltség lényegi irányait, rádöbbenünk, hogy sorsunk alakulása tudatos vállalás részünkről már régóta, s nekünk is lehet hinnünk benne, hogy az emberség útját járjuk, ami előbb-utóbb

¹ Vesd össze: Csámpai Ottó: *Nemzet és társadalom. Bevezetés az etnoszociológiába*. Heraldika Kiadó, Zürichi Magyar történelmi Egyesület, Budapest-Zürich, 2005. Cser Ferenc—Darai Lajos: *Magyar folytonosság a Kárpát-medencében avagy Kőkori eredetünk és a sejti tulajdonság-örökítő kutatás*. Frig Kiadó, 2005.

ismét az emberiség útjává válik (hogy ismét megidézzük annak a bizonyos madáchi jótának a jelentőségét).

László Gyula régészfejedelmünk szerint a nagy civilizációknak éppen nem örökösüként, a magyar és általában a törökös nemzetségek nagyobb rokoni tömörülésekből, úgynevezett nagycsaládokból tevődtek össze. Ezek olyan társadalmi egységek, amelyeknek 15–30 tagja volt. Rangos férfi emelkedett föléjük, s kisebb családi egységi (férj-feleség) összetevői voltak. A nagycsalád feje a munkaképes apa vagy a legidősebb testvér. Akinek munkaképessége nem azt jelentette, hogy dolgoznia kellett, hanem épp ellenkezőleg, bizonyos határt szabott az uralmának, amíg fizikailag le nem gyengült. A vérségi kapcsolatokon kívül érvényesültek a már sokkal korábban kialakult munkamegosztás viszonyai. De a vagyoneosztásról és viszonyairól hangsúlyozandó, hogy viszonylag késői fejlemény az emberiség történetében, Adam Smith szerint csak a pásztortársadalommal jelent meg. Talán úgy is fogalmazhatunk, hogy a vízváltást az őstörténet, ill. a történelem előtti korszakok és az írott történelem között éppen ennek a megjelenésétől számíthatjuk, azaz az eredmény templomgazdaságok, istenkirályságok kialakulásától a hozzájuk közvetlenül vezető kurganizáló, indoeuropaizáló folyamatokkal együtt.

A magyarság ide vágó élete, amennyiben kialakulását – a valóságban lezajlott események, történések szerint – főként a Kárpát-medencéhez kötjük, odamutat, hogy mellérendelő társadalmi rendben, a köztulajdon intézményét alkalmazta. A nemzetség minden tagja igyekezett a saját ereje és képessége szerint a nemzetség érdekeit szolgálni, s ezzel az egyéni szükségleteit és érdekeit is kielégíteni. Előtérbe kerültek a nemzetség olyan vonásai is, amelyek etnikai közösséget formáltak belőle. A nemzetségen belül hosszú idő alatt kialakult – helyi és egyetemes – szokások, viselkedési szabályok és normák működtek, amelyek bizonyos rendet és szervezettséget biztosítottak a kölcsönös viszonyokban. A vezéri jellegűnek tekintett hatalom, amely a nemzetségek szervezésének eszközeként létezett, a legtapasztaltabb személy tekintélyére, ismereteire, hatékony erőfelhasználására és erkölcsi erejére, becsületére volt alapozva.

A nemzetség társadalmi jellege megszilárdult azáltal is, hogy – az idők során e társadalom termelési és árucseré színvonalának emelkedése által – a természetes munkamegosztás (a férfiak és nők, a gyerekek és felnőttek között stb.) fokozatosan társadalmi munkamegosztásba ment át. A kölcsönös kapcsolatok a nemzetség tagjai között folytonosan erősödtek. Erősödtek az elkülönült családok, amelyekben a férfi és a nő különböző nemzetségekből származott, de egyben a két oldalról rokon családok kölcsönös közeledésével olyan közösségek keletkeztek, amelyek viszonylagosan zárt rokoni-nemzetségi köteléket alkottak. A nemzetség nem alkotott nagy csoportot, de tagjai létszámának növekedésével felosztódik néhány további nemzetségre. Tovább folytatódik azonban közöttük a kölcsönös együttműködés, nemzetségek közti házasságokra kerül sor, és ezzel további integrációs tendenciák mutatkoznak, amelyek a nemzetségek nagyobb csoportokba való összevonásában nyilvánulnak meg.

Eddig nagy valószínűséggel megegyezik a Kárpát-medencéhez és különösen északkeleti szomszédságához köthető magyar őstörténet az egyetemessel. Ettől kezdve azonban olyan fejlemények történtek, amik a kelet-európai füves térségekhez és a lovaskultúra kialakulásához köthetők, s aminek hatása majd több hullámban érkezik be a Kárpát-medencébe, illetve Közép- és Nyugat-Európába. Ekkor ún. frátriák keletkeznek, amelyeket Max Weber mint katonai jellegű nemzetségeket jellemez. Ezeknek a szerepe az új férfi-nemzedék kiképzése volt. Nekik kellett biztosítaniuk a folytonosságot az egyes nemzetségek között és megszervezni nagyobb egységbe való kibővítésüket. A frátriák tehát valamiféle összekötő kapcsolatot alkothattak a nemzetség és a később kialakult törzs között. Azonban kialakulásuknak nem kellett törvényszerűnek lennie. A törzs ugyanis létrejöhett frátria nélkül is, több nemzetség másféle összevonásával.

Mivel a Kárpát-medencében előtte katonai demokrácia érvényesült, ide csak jó ezer-másfélezer évvel későbbre tehetjük a társadalmi arisztokrácia elkülönült hatalmának kialakulását, de még ekkor is csak megszorításokkal. Máshol sem volt egyértelmű és folytonos az arisztokrácia szerepe, például a görög demokrácia is háttérbe szorította azt egy időre. A római hatalom is köztársaságként indul, s csak majd a keresztény államvallás és a keresztény középkor tudja az európai területen és közvetlen szomszédságában egyetemessé tenni az arisztokrácia hatalmát. Mindennek azonban van olyan vonatkozása is, hogy a letelepült társadalmakat meghódító mozgékony fegyveres pásztortársadalmakból verbuválódott hódító törzsek, kényszerűen hagyták el a szárazabbá váló éghajlat miatt megélhetést nem nyújtó eredeti területeiket, és az arisztokratikus felsőbbrendűségi tudatra és berendezkedésre a hódítások – önmaguk és a hódoltatottak, leigáztak előtti – eszmei igazolásához volt szükségük. Ami a magyaroknál majd a hatalmi szentség alakját ölti – már bizonyos mértékben Attila nagykirály idején is, aki Isten ostora – az Árpád-házi szentekkel végérvényesen, ha ettől az idegen-házi királyok bizony utóbb el is tértek.

A befogadott jövevény szimbolikusan részesévé vált a vérközösségnek, s ezen át a nemzetség jog- és hagyományközösségének, sőt ha ezzel új hatalom jelent meg, még a népnevet is ő adta, mint például a szarmata, a hun, az avar, a bolgár, a magyar esetben. Ezekre utal például az Árpád nagyfejedelem és vezérei általi Kárpát-medencei államszervezésben a vérszerződés intézményének kiemelt jelentősége. S ennek lényegét mutatja a huszonhat 'birodalmat' leigázott Mao-Tun hun királynak a kínai császárhoz írt levelének arról szóló része, hogy „ezzel mindezek hunokká váltak és a népek, melyek íjat feszítenek, immár egyetlen családdá egyesültek”. Az íj feszítés szimbolikus kifejezése, amely a nagyállattenyésztők harcmodorát jelenti, jelöli meg azt, ami méltóvá tesz valakit, hogy a hunok közé emelkedjék. Itt mindenesetre az egyik minket érintő fontos tétel az lehet, amiről már annakidején Lukácsy Kristóf is, eredeti örmény források alapján beszámolt, s újabban mások is állítják.

Lukácsy műve már megfelelően rávilágított a kaukázusi, káspi és turáni műveltségek ilyen, hatalmi jellegzetesség szerinti azonosságára:

„A magyaroknak Armenia évkönyveiben előforduló minden nevei közt, akár a hozzá kapcsolt emlékezeteket, akár a belőle folyó következtetéseket tekintjük, kétségkívül legfontosabb és legnevezetesebb a chus, chusaeus, chusán, chusita nevezet, mely midőn egyfelől az eredeti ősapára vezet vissza, másfelől az örmény kútforrások nyomdokain a nagyszámú szkíta népek azon ágát fedezi fel és ismerteti meg velünk, melyben hajdan a magyarok rejlettek. Az örményektől, és amint a maga helyén látni fogjuk, a kínaiaktól és perzsáktól chus, Kus, chusán, Kusán, Kusita, az araboktól Ghuz, Ghouz, Oghouz néven jelölt hun-magyarok tudniillik nem mások, mint a görögöktől és rómaiaktól Sacae, Dahae, Massagetae néven nevezett szkíták, kik az elősorolt keleti népektől hasonlólag chusaeusok vagy chusoknak mondatnak és a hun-magyarokkal azonosítatnak... Először: a hun-magyarok chusok, Kusok. Másodszor: a Saca, Daha, Massageta-Szkíták chusok. Harmadszor: a hun-magyarok Saca, Daha, Massageta-Szkíták. A magyarok, mondám, chusok és nem megfordítva, mert valamint nem minden szkíta chus, úgy nem minden chus magyar... Forrásaink nyomán Ázsia három különböző pontján találkozunk magyarokkal: Közép-Ázsiában az Oxus (ma Amu Darja) körül, Észak-Kaukáziában és az Araxes (ma Arasz, Arménia fő folyója, a Kurába ömlik) mellékén Örményországban, s ott találjuk mind a három kijelölt helyen a nevezett szkíta törzseket, mégpedig oly bélyegző emlékek, oly jellemző körülmények kíséretében, melyek azoknak a magyarokkal azon egy nép voltát kétségtelenné teszik.”²

Tehát a szarmata, heftalita, hun, szkíta-kelta, unuguri, pártus, tur-ku stb sem annyira különböző „népeket” jelölő nevek, hanem egy hatalmas térség, főként a Kaukázus, a Káspi-Aral-térség és Irán területén működött azonos típusú harcias lovas hatalom, illetve annak különböző néprészeit, azok foglalkozását vagy elhelyezkedési területét jelölő nevek. A családi párhuzam pedig rámutat például a szóbanforgó hatalmas hun birodalom államformájára. Mint ahogy a családfő, úgy az uralkodó is befogadja családjába az arra méltókat. A honfoglaló, jobban mondva honszervező (mert megszüntette a Kárpát-medencei idegen hatalmi dűlás, a frankok és a bolgárok okozta rendetlenséget), honegyesítő (mert beköltöztette a Kárpátokon túli területekről az össznépeesség egyharmadát kitevő, innét oda évezredekkel korábban sikeresen átcsapó cucuteny műveltségi utód, a bentiekkel azonos nyelvű népet), államirányító (s nem államszervező vagy létrehozó, mert a meglévő – avar maradék – államszervezetet vette használatba) magyar vezérség utódainál a nemzetség megnevezése nagyfontosságú volt, hiszen a leszármazási vonallal az eredeti érdemek mintegy folytatódtak. Ez aztán bizonyos arisztokratikus öntudattá váltan később egyúttal védelmet is je-

² Lukácsy Kristóf szamosújvári plébános: *A magyarok őselei, hajdankori nevei és lakhelyei eredeti örmény kútforrás után*. Kolozsvár, 1870. Hasonmás kiadás Hunyadi László kiadásában: Bp. 2000. pp.: 23–25.

lenthetett az uralkodó esetleges önkénye ellen. Nem lehet persze véletlen, hogy csak a magyarok tartották fenn – a kereszténység elfogadása után is – a de genere megjelölést.³ Ehhez a sajátosságához szükségszerűen az is hozzátartozik, hogy a magyar nemzetfogalomnak éppen a nemzetség az alapja. A külföld »gens«-nek nevezi az Európában megjelenő magyarságot, de ezt ő megtartja a saját megnevezésére később is, midőn már régen felvette a római kereszténységet és Európa szemében »natio«-vá vált.

A nemzet előtti etnikumok életében a kezdetlegesebb vérségi közösségek helyén kialakított területi szervezet mellett a lakosság is különböző rétegekre osztódott, gyakran ellentétes érdekekkel. A társadalmi rétegződés különösképpen elmélyült, amikor az állattartó törzsek – többnyire erőszakos harc árán – földművelőkre telepedtek rá, saját törzsi földtulajdonukat átfogóbbnak tekintve az ott élőkénél. A földművelők így külön réteget képeztek a növényi élelem szolgáltatására. Az így kialakuló, erősen rétegzett közösségek azonban már rendszerint túlléptek a törzsi szervezet keretén. Különösképpen figyelemre méltó ebből a szempontból a Kárpát-medence, amely éppen olyan nagy falatnak bizonyult végül, saját hatékony műveltsége és nagyszámú népessége miatt a kurgán hódítással, s majd utána minden harcias lovas (kimmer, szarmata stb) támadással, hódítással szemben, mint a szubkontinens India és annak saját műveltsége az árja hódítással szemben. A kurgán azonban szabályosan bedarálta, hierarchikus gyakorlata szerint átalakította az addig mellérendelő életmódú, a Kárpát-medenceből délre és északra, északkeletre települt népeket, valamint a nyugat-európaiakat egészen az Atlanti-óceánig, illetve a Csatornáig. Érdekes az innét elmenekülő szalagdíszes kerámiájú nép sorsa, aki szinte vonzotta maga után a kiszipolyozott területekről a kurgán hódítókat, akik éppen csak az Ír-szigeten nem érték utol őket.

A törzs létszáma egyébként már maga is elég nagy. Például vannak feltevések, amelyek a honfoglaló magyar törzsszövetséget 400 ezer emberre becsülik, tehát egy törzs kb. 50 ezer embert tett volna ki. Ám bizonytalanok vagyunk e tekintetben, mert még külön három kabar törzsről is beszélnek, s az is valószínűsíthető, hogy a törzseket csak utólagosan látták bele a nemzetségi alapon szerveződött, s több helyről szövetkezett 'honfoglaló' nép különböző szerepet ellátó tagolásába. Mivel tudjuk, hogy a beköltözők közül a katonaság teljesen kisebbségben volt, s ismert a kiállítható legnagyobb katona létszám, Kováts Zoltán a későbbi, pár évszázaddal későbbi ismert népességi adatokból arra következtet, hogy a népegyesítés utáni összlakosság elérte a másfél milliót, és kb. 600 ezren költözhetek be előtte, s ez utóbbi létszám egyhatodát teheték ki a vezérek és katonáik a családtagjaikkal együtt.

³ Lásd Vámbéry Á.: *A magyarság keletkezése és gyarapodása*. Franklin Társulat, Budapest, 1895. Reprint Budapest. Holnap Kiadó, Budapest, 1989. pp.: 19-21. Ezzel kapcsolatban jegyezzük meg, hogy a XX. század első felében még több nagy nemzetség sarja folytatott neves közéleti tevékenységet. Ilyen volt. a Zemplén megyei Szemere Miklós és István (de genere Huba) és a Léván működő Pogány Virgil (de genere Csebi).

Ilyen nagy társadalom irányításával viszont csak megfelelően felkészült és erőtejes, határozott vezető, ill. vezetőség volt képes megbirkózni, mégpedig nagy kísérettel és jól felfegyverzett katonai, rendvédelmi csoportok által segítve. Ugyanakkor azt is látni kell, hogy a biztonságos magyar vezetés, irányítás alatt lévő terület vonzó volt nemcsak a szomszédos, de sokszor a távolabbi, például nyugat-európai közösségek tagjai részére is. A természetes munkamegosztás mellett a törzs számára általában a vezéren kívül még egy jelentős személyt találunk, különleges szereppel és szolgáltatásokkal. Ez a tudós, táltos tanító-gyógyító, aki ellátta a legtöbb esetben az addig felhalmozott ismeretek megőrzésének és továbbadásának feladatát is. Ezt a kézenfekvő megoldást, gyakorlatot követhette korábban az emberiség jó része. Éppen egy magyar kutató figyelte meg aztán az ismeretek megőrzésének e formáját a piaroa indiánoknál, ahol a varázslónak mondott személy valamiféle „modell-kertet” tartott fenn, amelyben a törzs által ismert növényeket termesztette és adta át ennek módját a fiatalabb nemzedékek csoportjainak.⁴

A miénk volt tehát az egyik a szóban forgó időszakban a nemzetté válás útjának végén haladó, s mindinkább egyfélévé váló nyelvi-kulturális állapotú társadalmak közül. S a magyarázat ennek jellegzetességeire tovább növeli bennünk a kételyt a vele szemben felállított mérce hamis mivoltát illetően. Hiszen ismert, hogy Lewis Henry Morgan csupán az amerikai indiánok közvetlen tanulmányozása alapján vonta meg az egész emberiség társadalmi őstörténetére vonatkozó, máig ható határvonalait, amely elméletet Karl Heinrich Marx és Friedrich Engels ajánlására tekintenek azóta is korszakalkotó jelentőségűnek, azaz manapság is még érvényesnek. (A korábbi évtizedekben talán túlságosan is megszoktuk, hogy a társadalmi formációkat a hegeli indíttatású Marx Károly elképzeléséhez kössük.)

Visszatérve a kezdeti, tisztán törzsi szervezethez, ennek esetében még nem beszélhetünk a teljhatalmú, saját erő erőszakára épülő államról, még akkor sem, ha benne annak egyes elemei már régóta működtek. Ilyenformán az állam kezdeti belevesznek az emberiség előtörténetének a homályába, s az állam keletkezéséről szóló állítások végsősoron csak találgatások, még akkor is, ha ezek az archaikus népek tanulmányozása alapján fogalmazódtak meg. A törzsek fejlettebb változatai azonban, főleg azok, amelyek törzsszövetségbe tömörülnek, már érett szocioetnikai közösségek, melyeknek a területe nagy társadalmi hatalommal rendelkező törzsfőnököknek volt alárendelve, és lényegében túljutottak a hagyományos törzsi társadalmon.

Zavart okoz itt, hogy Morgan még ma is használt történelmi fejlődés szakaszolása szerint a folyammelléki fejlettebb mezőgazdaságot teremtő földművelők a fejlődésben a legmagasabb fokra jutottak városi társadalmakat, civilizációkat alkotván, míg más letelepült földművelők csupán a barbárság fokáig értek. Azt pedig egyenesen a vadság korszaka, a vadászó-gyűjtögető életforma előzte meg.

⁴ Lásd Boglár Lajos.: *Wahari*. Budapest, 1978. pp.: 116-117.

Ő még nem tudhatta, hogy az istenkirályságokat megelőző templomgazdaság elődjét a mai Fekete-tenger helyén volt, egyharmadnyi-feleannyi édevízű tó mellékén kell keresni, ahol az öntözéses mezőgazdaság és az azt megteremtő társadalmi állapot, a szellemi és fizikai munka ésszerű, beleegyező szétválasztása is megtörtént. Arra viszont már tekintettel kellett volna lennie, amit Adam Smith mondott.

Őszerinte ugyanis a növekvő népesség növekvő szükségleteinek mind inkább szűkülő forrásokból való kielégítése hozta létre a különböző gazdasági és társadalmi formációkat. A vadon gyümölcssei és vadászott állatai csak egy ideig voltak elegendők, utána az ember a megszelídített állatok pásztoraként elégítette ki szükségleteit. Tehát a gyűjtögetést követte a pásztorokultúra, azt pedig a földműves kultúra. Ekkor az emberi munka megoszlott a három foglalatosság között. Bár már a vadászokultúrában is elkülönült a férfi és női munka. A munkamegosztás növelte a munka eredményességét, ami többletet hozott, s ezt elcserélték egymás áruira. Aztán a csere egyetemessé vált, s így kialakult a kereskedői kultúra. Ez maga a modern társadalom, amely tehát nem a magántulajdonra épül, mert a magántulajdon már a pásztorokultúrában megjelent.

Eddig Adam Smith fejtegetése, aki tehát nem tekinti a teljesen zárt társadalmú civilizációkat, illetve a rabszolgatartó római birodalmat az emberi történelem csúcspontjának. Ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy a Kárpát-medencei nagy kultúrák is városi kultúrák voltak, a folyammellékieket ezer évekkel megelőző időkben. S a mezopotámiák hidraulikus társadalmi egyben védekező jellegűek is voltak. Az esőztető földművelést folytatók viszont, nyitott társadalmak, s egymáshoz csatlakozva nagy társadalmi egyesüléseket hoztak létre. Ezek sikereit, eredményeit pedig nem falakkal, hanem széles lakatlan, puszta határsávokkal, vagy gyepűs védművekkel védték. A feketeföld övezeti nagyállattartó – magyar és magyar rokon – népek a smithi hármas egységben éltek, volt tehát földművelésük, mégpedig az állattenyésztésből származó trágyával feljavított földön. Az idejétmúlt egykultúrájú tönkrement pászortársadalmak támadásai ellen, az indoeurópaiaknak nevezettektől a mongolokig és kipcsákokig, hatékonyan védekezni végül mindig csak a Kárpát-medencébe visszaköltözve tudtak.

Ez a lovaskultúra tehát nem azonos a könnyűlovassággal, vagy annak harcmórával, hanem az állam kényszerítő ismérveit nem használó, olyan sikeresen szervezett társadalmi alakulat, amely a megfelelő időben nagyban hozzájárult Európa mai állami arculatának a kialakításához. Ilyen jellegzetességekkel bírhatott a magyar 'honfoglalás' kori államszövetség is, melynek már igen bonyolult a szerkezete. Sőt olyannyira, hogy „törzsfőnökök“ nélkülinek is mondhatnánk, mert nem törzsek, hanem nemzetcsaládok alkotják, akiknek urai méltóságosok voltak, mint a székelyeknél a Lu-fő. Hiszen Álmos (aki Ügek-Ögyéd) fia Árpád (éppenúgy mint később Koppány) a bizánci duxnak megfelelő méltóságot viselte. Avagy Lófő, a közép- és újkorban székely nemesi cím (lófő-székely: a székely nemesség második, a hadban a maga lován szolgáló rendje), aki eredetileg négy ági, ágszázi nemzetségszű, azaz a nemzetségi vármegye ura.

Adam Kollar mint bécsi főlevéltáros kiadta Oláh Miklós egykori esztergomi érsek műveinek több részét, de ezeket valótlan kommentárokkal és lábjegyzetekkel látta el, melyek a kívülállóval azt akarták elhitetni, hogy a Kárpát-medencében a maroknyi magyaron kívül csak szlávok és németek élnek. Ezeket a jegyzeteket olvasta II. József, és ezek jutottak el Herderhez is, aki majd megírja a híres-hírhedt jóslatát: „A magyar az egyetlen nép, amely ebből a (finnugor) törzsből a hódítók közé nyomult. A magyarok eleinte valószínűleg a baskírok országában, a Volga és a Jaik között éltek; azután magyar királyságot (!) alapítottak a Fekete-tenger és a Volga között. Királyságuk széthullott. Ekkor a kazárok fennhatósága alá kerültek, s miután a besenyők megosztották őket, egy részük Magyar Birodalmat (!) alapított a perzsa határon, a többiek pedig hét hordában Európa felé vonultak, és pusztító háborúkat vívtak a bolgárokkal. Amikor a bolgárok továbbszorították őket, Arnulf császárhoz szegődtek a morvák ellen; ezután Pannóniából behatoltak Morvaországba, Bajorországba, Felső-Itáliába, és kegyetlenül pusztítottak; tűzzel–vassal romboltak Thüringiában, Szászországban, Frankonban, Hessenben, Svábföldön, Elzászban, eljutottak egészen Franciaországig, majd ismét Itáliára rontottak, szégyenletes hadisarc megfizetésére kényszerítették a német császárt, végül azonban részint a pestis, részint seregeiknek Szászországban, Svábföldön, Vesztfáliában elszenvedett súlyos vereségei folytán a Német Birodalom megmenekedett tőlük, sőt maga Magyarország is apostoli birodalommal vált. Most szlovákok, németek, vlachok és más népek közt az ország lakosainak kisebbik részét alkotják, és évszázadok múltán talán a nyelvüket is alig lehet majd megtalálni.”⁵

Azért e félrevezetett szerzőnél is találhatunk olyan tételeket (zárójeles felkiáltójellel jeleztem), melyek a már ismert torzítások mellett olyan – bizonyára nem mellettünk elfogult – közlést adnak, amit az állam által támogatott, egyetemi, valamint akadémiai magyar történelemtudomány nem vesz figyelembe, így nem is kutatja. A mi hibánk, hogy ezt a herderi fordulatot nem tesszük közhírtté (szinte gyalázkodó szokássá vált ellenben „a herderi jóslat“ idézése lép-ten-nyomon, különösen a sajtóban). És figyelemre méltó az is, hogy Fridrich Engels nagyra értékelte a magyar reformmozgalmat, ellentétben a szlávokkal, akik a Habsburgok oldalára álltak, bár számtalanszor hangsúlyozza, hogy a szlovákok többsége titokban a magyarokkal tart.⁶

Ugyanakkor ezek az egyoldalúságok igen kegyetlen rombolásokkal jártak már, különösen a magyarság számára, akiből manapság több millióra tehető a

⁵ Johann Gottfried Herder: *Eszmék az emberiség történetének filozófiájáról és más írások.* Gondolat, Budapest, 1978. 14. A szöveget a fordító, Rathmann János idézi előszavában az *Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit 2. köt.* Aufbau-Verlag, Berlin—Weimar, 1965. p.: 272-t.

⁶ Lásd Engels Frigyes: „Az orosz invázió. A szerbek. Az osztrákok esélyei. A hadszíntérről. 1849. február 28.” *MEM 43. kötet.* Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1965. pp.: 147, 202, 217, 237, 258. Ezeket az írásait a marxista történettudomány gyakran méltatlanul elhallgatta.

más nemzetekbe kényszerű asszimiláció miatt távozottak száma. Ezért csak a nemzetelmélet keretei között megengedett a nemzet társadalmi, etnikai és politikai vonásainak viszonylagos önállóságban való vizsgálata. De e vonások elemzésére és kölcsönös viszonyuk meghatározására, fel kell tennünk a kérdést: biológiai közösség-e a nemzet, illetve rendelkezik-e faji jegyekkel? Elfogadhatjuk a választ, hogy a fajiság, népiség, nemzetiség: mindhárom egyaránt vér és lélek, érzés és tudat, hagyomány és hivatás, hitvallás és cselekvés szerves foglalata. Viszont hangsúlyozandó, hogy a hasonló kérdésfeltevések hamisak, hiszen kiragadnak egy-egy oldalt, amivel leleplezik feltevőjüket, aki így próbál a politikai törekvéseihez eszmei fegyvert kovácsolni. A magyarságot ért hihetetlenül nagy 20. századi atrocitások miatt le kell leplezni az ilyen elméleteket, legyenek akár nyugat-európaiak, és összefüggésüket a magyarság rovására történt sikeres területszerző nemzeti akciókkal. Tehát a közös származás, faji hovatartozás, pontosabban ennek a hovatartozásnak a tudata, az etnicitás fogalmának tartalmába helyeződik. A nemzet (latin *natio*) fogalma etimológiailag összefügg a nemzéssel és születéssel (latin *nascor*), sőt ide tartozik a származék, ivadék, sarj, utód sőt fajzat szinonima is, tehát különböző történelmi időszakokban változó hullámokban a nemzethez az azonos származású emberek tartoztak.

Mindenesetre 888-ban a Kijevben járt avar vezetők megegyeznek az egységes Kárpát-medencei hatalom újjászervezéséről és a területnek a helyben lakók és a beköltözők közötti felosztásáról. Amikor 890-ben a szabír és az onogur bolgár katonai vezetők vérszerződéssel egyesítik erejüket, létrejött a magyarnak nevezett egység, azaz a magyar vezető elit és az egységes magyar nép. A hadi szerepek, hadseregben elfoglalt pozíciók türk neveit később törzsneveknek hitték, míg egyes vezéri beosztási elnevezéseket személyneveknek. A honfoglaló magyar nép zömét azonban a Dnyepertől a Kárpátokig letelepedett lakosság adta, amelynek a nyelve ugyanaz volt, mint a Kárpát-medence észak-keleti felén lakóké. A kapitányok azonban ekkor még nem ezen a nyelven beszélnek, amelyet azonban mégis róluk neveztek el magyarnak. Azaz a magyarnak nevezett kultúra nem azonos névadójával. A 'honfoglalás' előestéjén a magyar katonaság háromszor is szövetségesként harcol Pannóniában. Utoljára 895-ben. Ugyanebben az évben Simeon bolgár cár elleni bizánci szövetségben biztosítani tudják az Alduna felől a 'honfoglalást'. Ez ebben az évben végbe is megy. Az 1500–1800 km-es út megtétele a több százezres tömegnek négy hónapig tartott. A Kárpát-medencében a falvakban ünnepélyesen fogadják a beköltözőket, a székelyek katonailag is segítenek. A honfoglalók a ritkábban lakott területekre települnek, ahol a lakosságot a keresztény frank és a morva irtó hadjáratok elgyérítették. S a világtörténelem eddigi legnagyobb hadi vállalkozása, a honfoglalás sikerre vezetett, majd pedig száz éven belül létrejön itt Európa legkorszerűbben felépített állama.

A választott fővezér családja a vérszerződés alapján a nép örökös vezére, majd apostoli királya lesz. A Könyves Kálmán idejéből már ismert Szentkoronaszme szerint azonban az országnak az uralkodó nem birtokosa, hanem a Szent

Korona lényé egyesíti magában a területén élő uralkodó és nem uralkodó embereket. Így ember nem birtokol embert. Ugyanakkor minden alattvaló és az uralkodó maga is, a Szent Korona tagja. II. Endre idején született meg az Aranybulla, a király és a nemesi társadalom szerződése. A háromrészes terület egységessé vált, és azonnal Európa kulturális húzóereje lett.

A Kárpát-medencét feltöltő népesség kérdésében ismert, hogy a szlávok az i. sz. V–VI. században még nagyjából egységes tömbben, a Kárpátoktól északra éltek, pl. hun fennhatóság alatt. Hatalmi tényezőként egyáltalán nem számítottak ebben az időben. Nyelvük, műveltségük a hun ‘uralom’ alatt nem változott meg, megmaradt. Alapszavaik 75%-a azonos töre vonatkoztatható, a glattokronológiai elemzés adott esetben egyértelműen jelzi, hogy másfél évezreddel ezelőtt a szlávok nyelve még egyetlen nyelv volt, a szétválás csak ezt követően következett be. Az avarok hatalommegosztó politikája és Bizánc védekező taktikája során kerültek azután a szláv törzsek az Alduna mellé (mai Szerbia, Bulgária).⁷ Ennek köszönhetően jelent meg pl. két Morávia a történelmi leírásokban. A leírások nem szólnak arról, hogy a Kárpát-medencébe magába is betelepítettek volna szláv törzseket. Szláv törzsek először hatalmi tényezőként az avarok Bizánccal szembeni, 622-es háborújában jelentek meg,⁸ de ekkor még egyedi néven nevezik őket, nem vonják őket egyetlen nyelvcsalád alá. Később is csak az Alduna mentén, majd nyugatra nyomulva fokozatosan a Dráva déli területein találkoztunk velük. Anonymus sclavi népét ezért nem szabad szlávnyelvűként értelmezni. A szó eredeti latin jelentése: fogoly, hatalom alá rendelt.⁹ Így értelmezve, a Kárpát-medence Árpádék idején élt lakóit kell bennük meglátnunk, akik nyelvről a kifejezés semmit sem mond.

Az ‘öslakók’ műveltségéről ellenben árulkodnak a későbbi jelenségek. Kézai krónikája Salamon idejéig ‘királyi’ koronát említ,¹⁰ majd Gézától kezdve beszél ‘ország koronáról’. A Szentkorona-tan I. Kálmán idején már megjelent.¹¹ Az a lényege, hogy a Magyar Királyságban a legfőbb hűbérúr egy szakrális tárgy, akinek alattvalója mindenki, még a király is. Mellérendelő szemléletet tükröz ez a felfogás, ami másutt az egész történelem során ismeretlen.

Ezzel szemben a Magyar Királyság körül a tripartitum uralkodott, a földet és vele egyetemben az azon élő embereket is ember birtokolta. Ez a Magyar Királyságban nincs így. Csakis a Werbőczi-féle törvények¹² idején jelenik meg a

⁷ Götz László: *Keleten két a nap*. Püski, Budapest, 1994. pp.: 226-227. Baráthosi Balogh Benedek: *Elpusztult hunos véreink*. Magyar Kultúra, Buenos Aires. 1976. (Első kiadás: Budapest, 1931) pp.: 31-62.

⁸ Baráthosi Balogh: *Elpusztult hunos véreink*. I. m. pp.: 51-62.

⁹ Dominu Du Cange: *Glossarium Mediae et Intimae Latinitatis, Tomus Septimus*. (Az 1883-1887 kötetek változatlan utánnomása.) Akademische Druck, Graz, 1954. p.: 357.

¹⁰ Kálti Márk: *Képes Krónika*. Szépirodalmi Kiadó, Budapest. 1978. pp.: 122, 124, 136. 140.

¹¹ Dümmerth Dezső: *Az Árpádok nyomában*. Panoráma, Budapest, 1977. pp.: 311-315.

¹² Zétényi Zsolt: *A Szent Korona-eszme mai értelme*. Püski, Budapest. pp.: 1997. 83-89. Werbőczi István: *Tripartitum Opus Juris Consuetudinarii Inclyti Regni Hungariae*. Ne-

jogrendben az ember birtoklása, majd a Habsburgok idején sikerült a magyarságot megfosztani faluközösségeitől és belekényszeríteni a hűbéri rendbe. Ez a 'dicsőség' Mária Terézia és fia, II. József 'érdeme'.¹³ A magyar társadalom ettől kezdve rendszeresen robbant, lett rebellis, és alig 70 évvel a hűbéri rend véglegesítése után, 1848-ban azonnal el is törli ezt a rendszert, amint majd 1956-ban is. Ezzel visszautalva Hérodotosznak a szkítákra vonatkozó leírására: rabszolgaságban nem tartható, inkább az életét adja fel.

mes Magyarország Szokásjogának Hármaskönyve. 1514. (Idézi Zétényi: A Szent Koronaszme mai értelme. I. m. ugyanott.)

¹³ Lánczy Gyula: „A faluközösségek eredete. Ősi család és tulajdon.” (1878.) *A magyar néprajz klasszikusai. Az ősi társadalom magyar kutatói.* Gondolat, Budapest, 1977. pp.: 224-332.